

№ 3/1965.

LAGUTSKOTTETS betänkande № 3/1965 över
landskapsstyrelsens framställning till Ålands
landsting med förslag till landskapslag om
landstingsval och kommunalval. (№ 3/1965).

Förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, har utskottet behandlat, och får utskottet, som i vissa hänseenden hört lagberedningssekreteraren Rolf Sundman, för landstinget värdsammast framhålla följande:

Allmänna synpunkter.

I motiveringen till framställningen klargör landskapsstyrelsen orsakerna till att landstingets beslut av den 1 december 1962 fått förfalla. De ändringar, som betingats av Republikens Presidents ställningstagande till nämnda landstingsbeslut, har landskapsstyrelsen infört i det föreliggande förslaget. Detta bygger, så vitt det rör grundprinciperna och den redaktionella utformningen, i huvudsak på det tidigare landstingsbeslutet, men vissa ändringsförslag, som framgå av motiveringen, har landskapsstyrelsen likväl infört.

I sin nya sammansättning har utskottet tagit ställning till grundprinciperna och enhälligt beslutat omfatta förslaget, så vitt det rör landstingsvalets och de kommunala fullmäktigvalens sammanförande till en förrättning med möjligast likartade bestämmelser, den föreslagna listtypen såsom gemensam listtyp för landstingsvalet och kommunalvalet samt valperioderna, vilket sistnämnda innebär, att utskottet i sinom tid, sedan vallagen trätt i kraft, är berett att förorda en fyraårs mandatid för landstinget och kommunalfullmäktige.

I fråga om tidpunkten för valet ha däremot olika uppfattningar framförts. Utskottets majoritet (3 medlemmar) har omfattat landskapsstyrelsens förslag, medan minoriteten (2 medlemmar) ansett första lördagen och söndagen i oktober såsom lämpligaste valdagar.

Mot valens förläggande till första lördag och söndag i september har minoriteten anført, att en stor del av stadens befolkning tillbringar denna weekend på sina sommarstugor, vilket försvagar valdeltagandet och att man för landsbygdens vidkommande då kunde räkna med bråd skördetid. Det vore därför lämpligast att förlägga valdagarna till första lördagen och söndagen i oktober, då större valdeltagande kunde påräknas samt höststormar och otjänligt väder ännu icke kunde hindra skärgårdsbefolkningens deltagande i valet. För val i början av september har åter framhållits, att denna tidpunkt är lämpligare för skärgårdsbefolkningen samt att tiden blir för kort för att bereda sig på vistelse vid landstinget, om valet skall förrättas i oktober och landstinget taga sin början den

1 november. Centralnämndens sista sammanträde skall nämligen äga rum på femtonde dagen efter valet, vilket innebär, att den nyvalda landstingsmannen kan få tid på sig endast något mera än en vecka för att ordna med arbete, vikarie och hemmets skötsel, innan mandatet skall tillträdas.

Under remissdebatten framfördes i landstinget tanken att ytterligare utvidga möjligheterna för poströstning. Förslag framställdes, att röstberättigad, vilken på grund av sjukdom eller invaliditet vårdas i sitt hem och icke kan rösta i vallokal, skall kunna utöva sin rösträtt genom postens förmedling på samma sätt som valman, vilken vårdas på sjukhus eller på sjukavdelning i vårdhem inom landskapet. I samband därmed påpekades det missförhållandet, att poströstningen på sjukhus m.m. enligt förslaget kan utövas under omständigheter, då den röstberättigade genom nyhetsförmedling - främst genom radion - kunnat vinna insyn över det preliminära valresultatet och rätta sitt röstande därefter. Förslag väcktes därför om att poströstning bör verkställas så tidigt, att valkuvertet överlämnas till postbefordran på sådan tid, att poststämpling av detsamma kan ske senast klockan 20,00 andra valdagen.

Förslaget i dess förstnämnda del går enligt utskottets uppfattning för långt ifråga om avkall på valkontrollen. Vad den senare delen beträffar kan olägenheten, som åtminstone teoretiskt kan föreligga, elimineras genom att valkommissionssystemet införes såväl vid landstingsval som kommunalval i enlighet med stadgandena i rikets kommunala vallag (FFS 49/1964 § 51) och rikets vallag (FFS 336/1955 § 62). Därigenom kunde även valkontrollen stärkas. Härav betingade ändringar har utskottet infört i §§ 50-52, vilka omredigerats bl.a. sålunda, att andra momentet i § 50 överförts till § 51 och att senare delen av § 52 mom. 1 strukits. Då valkommissionen på valdag tar hand om röstsedlarna och befordrar dem till centralnämnden, är poststämpling av dem överflödig.

Lagförslagets detaljer

med förslag till uttalanden, uteslutningar, ändringar och tillägg.

2 § mom. 2. Förslag till omredigering.

5 §. Det i mom. 4 intagna stadgandet borde rätteligen ingå i respektive kommunalförvaltningslagar, men ingenting hindrar, att det införes redan här.

7 §. Ordet "adjungerade" i mom. 2 har utbytts mot "tillfälliga medlemmar".

8 § mom. 3. Förslag till omredigering.

9 § mom. 3. Omredigering med beaktande av att vallängden avser även kommunalvalet.

9 § mom. 4. Benämningen "civilregisterförare" har utbytts mot hä-

radsskrivare, enär härads-skrivaren för civilregistret för hela landskapet.

26 §. Valmansförening för kandidatlista, som ej ingått valförbund, bör rättvisligen även få angiva sin kandidatlista med lämplig beteckning. Då paragrafen i sin föreliggande avfattning avser endast sammanställning av kandidatlistor i valförbund, har utskottet infört ett nytt moment 2, som möjliggör särskild beteckning även för enskild valmansförenings kandidatlista.

31 § mom. 2. Under punkt a) har utskottet utbytt ordet "valberättigad" mot "röstberättigad."

34 § mom. 3. Den lottdragning, som momentet avser, gäller endast valförbund. Emellertid bör valmansförening, som icke ingått valförbund, även inrymmas i lottdragningen, ty i annat fall kan dess kandidatlista placeras godtyckligt på valsedeln. Stadgandet har därför kompletterats.

34 § mom. 5. I anslutning till vad utskottet framhållit under § 26 om valmansförenings kandidatlista har stadgandet kompletterats.

37 §. Såsom av den allmänna motiveringen framgår har omröstning ägt rum inom utskottet beträffande tidpunkten för valen. Lagberedningssekreteraren Sundman har upplyst, att valdagarna överhuvudtaget icke diskutats i landskapsstyrelsen, då förslaget gjordes upp, utan att landskapsstyrelsen följt det tidigare landstingsbeslutet.

48 §. Uttrycket "fogas vid protokollet" i mom. 1 och 2 föreslås ändrat till "fogas till protokollet".

50-52 §§. Stadganden om valkommission vid sjukhus m.fl. inrättningar, dess sammansättning och åligganden har införts, i vilket avseende hänvisas till utskottets allmänna motivering.

64 § mom. 2. Föreskrifterna om valresultatets offentliggörande har kompletterats i enlighet med vad § 70 föreskriver om offentliggörande av landstingsvalet.

66 § mom. 2 och 4. I fullmakterna synes orden "medlem av landstinget" kunna utbytas mot "medlem av Ålands landsting".

69 § mom. 3. "sekreterare" bör vara "sekreteraren".

78 § mom. 1. I momentet avsett meddelande synes med hänsyn till den förutsatta situationen i fullmäktige böra göras av fullmäktiges ordförande, icke av fullmäktige. Härav betingad ändring har införts.

- - - - -

Utskottet har fäst sig vid att klockslag i vissa fall (ex. § 52 mom. 2) angivits genom siffror, i andra fall genom bokstäver (ex. § 73). Ett enhetligt förfarande borde härvidlag inslås. För sin del förordar utskottet sifferbeteckning, men i anseende till den korta tid, som stått

utskottet till buds, har utskottet icke inlåtit sig på dessa ändringar. Ett principbeslut borde fattas i landstinget, varefter justeringsutskottet kunde införa ändringarna enligt beslutet. I §§ 8 och 9 har åldern (21 års ålder; 21 år) betecknats med siffror. Principbeslutet borde omfatta även åldersbeteckning samt beteckning av ordningstal (ex. tionde i § 80 = 10.)

Utskottet förutsätter, att justeringsutskottet skall kunna införa de ändringar, som föreslagits i §§ 48, 66 och 69 mom. 3, utan att dessa paragrafer avskrivs i klämman, samt vidtaga erforderliga stilistiska rättelser.

Med hänvisning till ovensagda föreslår utskottet därför,

att landstinget ville antaga lagförslaget,
dock sålunda, att nedannämnda lagrum erhålla
följande lydelse:

2 §.

Mom. 1 oförändrat.

Mom. 2. Vallokal och nödiga inventarier tillhandahållas av kommunen i varje röstningsområde. Vallokalen skall ligga inom röstningsområdet. Av särskild orsak må vallokal likväl förläggas utom röstningsområdet, såvida icke valmännen därigenom tillskyndas oskäligen olägenhet.

7 §.

Mom. 1 oförändrat.

Mom. 2. Därest valnämnd under valförrättningen ej ens genom inkallande av ersättare blir beslutad, skall centralnämnden bland kommunens valbara medlemmar förordna tillfälliga medlemmar i valnämnden.

8 §.

Mom. 1 och 2 oförändrade.

Mom. 3. Förutom denna förteckning skall häradsskrivaren för de år, som följa på valåret, uppgöra tilläggsförteckningar, vilka envar i enahanda ordning upptager de inom röstningsområdet bosatta personer, som åtnjuta åländsk hembygdsrätt och året närmast före det, för vilket tilläggsförteckningen är uppgjord, nått 21 års ålder.

Mom. 4 och 5 oförändrade.

9 §.

Mom. 1 och 2 oförändrade.

Mom. 3. Person, som icke är mantalsskriven i landskapet, men åtnjuter åländsk hembygdsrätt, skall antecknas i vallängden för det röstningsområde, där han senast före valåret var mantalsskriven.

Mom. 4. Kyrkliga myndigheter, församlingsföreståndare, häradsskrivaren, länsmän och stadsfiskalen äro skyldiga att lämna granskningsmyndig-

heteria erforderliga upplysningar.

Mom. 5 och 6 oförändrade.

26 §.

Mom. 1 oförändrat.

Nytt mom. 2. Föreslår valmansförening för kandidatlista, som ej ingått i valförbund, beteckning för sin kandidatlista i den slutliga sammanställningen, gäller därom vad om beteckning för valförbund stadgats. Sådant förslag kan inlämnas till centralnämnden på tid, som i 25 § 2 mom. föreskrives.

31 §.

Mom. 1 oförändrat.

Mom. 2. Finnes ansökan a) att den skrift, varigenom valmansförening bildats, ej är undertecknad av erforderligt antal röstberättigade medlemmar; b) stadgad ordning.

Mom. 3 oförändrat.

34 §.

Mom. 1 och 2 oförändrade.

Mom. 3. Valmansförenings och av valmansföreningar bildade valförbunds inbördes ordning på sammanställningen av kandidatlistorna bestämes genom lottdragning.

Mom. 4 oförändrat.

Mom. 5. Alla kandidatlistor Godkänner icke centralnämnden beteckning, som vid valförbundets ingående föreslagits för det samma, eller beteckning, som föreslagits för valmansförenings kandidatlista utom valförbund, eller har förslag därom icke framställts, skall nämnden bestämma en beteckning, som blott angiver valförbundets eller kandidatlistans ordning i sammanställningen.

Mom. 6 oförändrat.

50 §.

För valman, som vårdas i sjukhus, kommunalhem, ålderdomshem och sjukhus inom kommunen, dock ej för patient på sinnessjukhus, skall valförrättning anordnas. I denna må deltaga röstberättigad person, som vårdas i inrättningen och som innehar behörigt vallängdsutdrag.

I 1 mom, nämnd valförrättning äger rum inför en valkommission. Till valkommissionen utses i god tid före valet på landet av kommunalfullmäktige och i Mariehamn av magistraten ordförande, viceordförande, en ledamot och två ersättare.

I fråga om valkommission är i övrigt i tillämpliga delar gällande, vad i denna lag är stadgat om valnämnd.

51 §.

Valman, som på valdag vistas utom landskapet eller som för tjänst eller yrkesutövning icke kan utöva sin rösträtt på valdag, må före eller på valdag utöva sin rösträtt genom förmedling av posten, såsom i denna lag stadgas.

Skall valman utöva sin rösträtt genom förmedling av posten, äger han ifylla valhandlingarna medföljande valsedel samt insätta densamma i valkuvert, som han förseglar. På vallängdsutdragets frånsida skall han på därför reserverad plats anteckna orsaken till att han utövar sin rösträtt genom postens förmedling, tidpunkten och vistelseorten samt bekräfta detta med sin namnteckning.

Valman, som utövar sin rösträtt inom landskapet enligt mom. 1 eller utom landskapet på ort i riket eller i något av de nordiska länderna eller ombord på fartyg med hemort i något av de nordiska länderna, skall tillse, att två trovärdiga personer på vallängdsutdragets frånsida bestyrka riktigheten av hans namnteckning. Vittnena böra jämväl anteckna yrke och boningsort.

Utövar valman sin rösträtt annorstädes utomlands än i 3 mom. är sagt, skall han låta finsk konsulär myndighet eller notarius publicus på orten intyga på vallängdsutdragets frånsida, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att han egenhändigt undertecknat i 2 mom. nämnda bekräftelse.

52 §.

Valkuvert jämte vidhängande vallängdsutdrag insättes i det till vederbörande centralnämnd adresserade ytterkuvertet och överlämnas till befordran med posten.

Röstning enligt § 51 mom. 1 får ske tidigast på trettionde dagen före valet. Försändelsen skall överlämnas till befordran med posten senast på andra valdagen, likväl icke senare än att den kan beräknas ankomma till centralnämnden senast den femtonde dagen efter valet före klockan 10.

64 §.

Mom. 1 oförändrat.

Mom. 2. Centralnämnden för kommunalvalet skall underrätta de valda och kommunens styrelse om valresultatet och offentliggöra detsamma med angivande av namn, yrke eller syssla och boningsort samt röstetal och slutligt jämförelsetal såsom kommunala tillkännagivanden offentliggöras i kommunen.

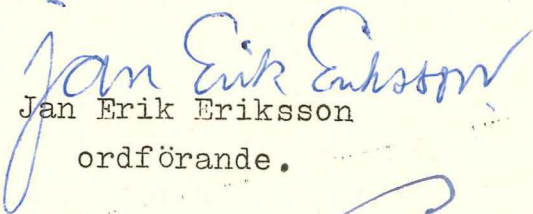
78 §.

Mom. 1. Nedgår fullmäktiges i en kommun antal så, att det understiger tre fjärdedelar av deras stadgade antal, skall fullmäktiges ordfö-

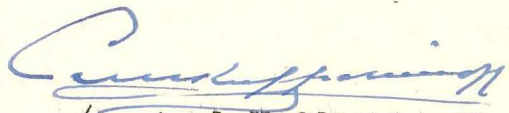
rande anmäla om förhållandet till landskapsstyrelsen, som, såframt den anser skäl därtill föreligga, förordnar om verkställande av fyllnadsval. Mom. 2 oförändrat.

Mariehamn den 19 mars 1965.

På lagutskottets vägnar:

Jan Erik Eriksson

ordförande.

/s/ Axel Kuffschinoff
sekreterare.

Närvarande i utskottet: Jan Erik Eriksson (ordförande delvis), Eliel Persson (viceordförande delvis), Gustaf Jansson, Annemi Dahlblom, Nils Dahlman samt Curt Carlsson (ersättare delvis).